

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

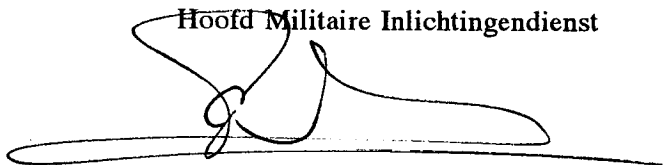
Aan:
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/765	23 maart 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 15/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

P.C. Kok
Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/765 d.d. 23 maart 1995

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
~~CIC~~
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

15/95

(Afgesloten 231400 MRT 1995)

Conclusie/voorzicht

Nieuwe incidenten en troepenbewegingen, waarbij het initiatief met name van Moslim-zijde lijkt uit te gaan, maken het twijfelachtig of het huidige bestand in Bosnië-Herzegovina zal worden blijven gerespecteerd tot de formele einddatum (30 april).

De Servische president Milosevic heeft openlijk steun betuigd aan het uit 1991 daterende Vance-plan voor Kroatië, dat de UNPA's expliciet aanmerkt als deel van Kroatië. Deze uitspraak geeft aan dat hij de mogelijkheid van een compromis met Kroatië over de toekomstige status van de Krajina wil openlaten. Zijn uitlatingen zullen naar verwachting leiden tot verhevigde kritiek van Servisch-nationalistische zijde op zijn politiek.

De bevelhebber van de Kroatisch-Servische strijdkrachten, Celeketic, heeft onlangs gewaarschuwd dat de Serviërs "op alle fronten en met alle beschikbare middelen" zullen reageren op agressie tegen hen. Hij heeft gesteld dat de recente vorming van een gezamenlijk militair opperbevel door de Bosnische en Kroatische Serviërs met name dit doel dient. Om die reden zullen de Serviërs zich naar verwachting blijven verzetten tegen de stationering van UNPROFOR-eenheden aan de grenzen tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina.

Bosnië-Herzegovina

De afgelopen week heeft UNPROFOR melding gemaakt van een groeiend aantal troepenverplaatsingen, oefenactiviteiten en gewapende incidenten in diverse delen van Bosnië-Herzegovina. Het ernstigste incident deed zich voor ten noordoosten van Tuzla. Daar heeft een relatief groot aantal Bosnische militairen een poging gedaan om een dominante heuvelrug te veroveren. Ook in andere delen van Bosnië-Herzegovina is het initiatief in de meeste gevallen van Bosnische eenheden uitgegaan. Doel van de genoemde Bosnische operatie lijkt te zijn geweest nieuwe Servische beschietingen op Tuzla en omgeving onmogelijk te maken. Verovering van de betreffende berg zou echter eveneens de uit-

gangstellingen van de Moslims voor verdere offensieve operaties in noordoost-Bosnië aanzienlijk verbeteren. Overigens hebben de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) als vergelding voor de Bosnische operatie (burger)doelen in Tuzla beschoten.

Aard en intensiteit van de gemelde troepenbewegingen en oefenactiviteiten lijken erop te wijzen dat de Bosnische strijdkrachten, die het bestand van de afgelopen maanden hebben benut voor herstructurering van de eenheden en verbetering van de uitrusting, zich voorbereiden op nieuwe strijd. Zoals gemeld hebben Bosnische politici aangekondigd niet in te willen stemmen met verlenging van het bestand, dat op 30 april a.s. afloopt, omdat het de Serviërs de gelegenheid biedt hun veroveringen te consolideren. Gezien de toenemende spanningen lijkt het momenteel uiterst twijfelachtig of het bestand tot die datum nageleefd zal worden.

De opperbevelhebber van de Bosnische troepen, Delic, heeft in een interview gesteld dat een uitbreiding van het Bosnische conflict naar Kosovo, Macedonië en mogelijk andere gebieden in de regio niet meer uit te sluiten is. Delic stelde daarop "als militair" te hopen. De uitspraak van Delic onderstreept dat de Bosnische Moslims rekening houden met een verdere escalatie van de strijd in en om Bosnië-Herzegovina.

De Indonesische president Suharto, die onlangs een bezoek heeft gebracht aan Sarajevo, heeft de vorming voorgesteld van een confederatie van alle voormalige Joegoslavische staten. Deze zouden elkaar diplomatiek moeten erkennen en maatregelen ter bescherming van de minderheden en nauwere samenwerking op met name economisch gebied moeten overeenkomen. Volgens Suharto hebben de regeringen van Bosnië-Herzegovina en Kroatië reeds in principe met zo'n confederatie ingestemd.

De regeringen van de voormalige Joegoslavische deelstaten hebben nog niet op de uitspraken van Suharto gereageerd. Onduidelijk is of dit voorstel op hun steun kan rekenen. Servië heeft tot op heden steeds geweigerd door erkenning van de overige republieken formeel afstand te nemen van zowel het streven naar een Groot-Servische staat als de aanspraken van "Joegoslavië" op de status van opvolger van de oude Joegoslavische Federatie. Anderzijds bevat diens voorstel voor alle partijen interessante aspecten. Zo biedt het "Joegoslavië" het perspectief op opheffing van de internationale sancties tegen het land en is herstel van bepaalde vooroorlogse economische betrekkingen in het voordeel van alle partijen.

Het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic, die in de Bihac-enclave (met Servische steun) strijd voert tegen het Vijfde Korps van de Bosnische regeringsstrijdkrachten, heeft gesteld dat hij op korte termijn een "Republiek West-Bosnië" wil uitroepen. Hij stelde dat een dergelijke republiek een gelijkwaardige partner is van de Servische, Kroatische en Moslim-republieken in Bosnië-Herzegovina. Hij onderstreepte de Federatie tussen Kroaten en Moslims niet te erkennen. Abdic zegt met een dergelijke stap de betrekkingen met "het Bosnië-Herzegovina van Izetbegovic" volledig te verbreken. Zijn uitspraak geeft

aan dat hij erop vertrouwt zich tegenover het Vijfde Korps staande te kunnen houden of zelfs op korte termijn een beslissende zege te kunnen behalen. Vooralsnog zijn er geen aanwijzingen dat een dergelijk optimisme gerechtvaardigd is.

Kroatië

De Servische president Milosevic heeft verklaard dat het Vance-plan van 1991 nog steeds het belangrijkste en beste vredesvoorstel vertegenwoordigt met betrekking tot de crisis in het voormalige Joegoslavië. Hij stelde dat het plan de basis is geweest voor het huidige bestand in Kroatië en voor het recente herstel van een zekere economische samenwerking tussen Serviërs en Kroaten. Toekomstige akkoorden tussen beide partijen zouden volgens Milosevic langs dezelfde lijnen moeten worden gesloten. De VN zou in zijn visie een rol kunnen (blijven) spelen bij het toezicht daarop, maar zich bij haar activiteiten moeten laten leiden door de wensen van de autoriteiten in Kroatië en de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië).

Zoals bekend gaat het Vance-plan uit van het herstel van het Kroatische gezag over de UNPA's en van de vooroorlogse etnische verhoudingen in Kroatië. Met zijn pleidooi voor het Vance-plan spreekt Milosevic zich in feite uit vóór een oplossing waarbij de Krajina in de toekomst opnieuw deel uitmaakt van Kroatië. Daarmee neemt hij afstand van de aanspraken van vele leiders in de Krajina op volledige onafhankelijkheid. De uitspraak van Milosevic geeft voedsel aan eerdere vermoedens dat hij in zijn streven naar opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" de mogelijkheid van een compromis met Kroatië over de toekomstige status van de Krajina open wil laten. Als tegenvoorwaarde dringt hij aan op consultatie van de machthebbers in de Krajina bij verdere stappen in het vredesproces, en met name bij de definiëring van de nieuwe rol van UNPROFOR. Het Vance-plan voorziet daar niet in.

UNPROFOR maakt melding van provocatief optreden van Bosnische en Kroatische Kroaten in de omgeving van UNPA-zuid. Vanuit het zuidwestelijke deel van Bosnië-Herzegovina dat wordt beheerst door Bosnisch-Kroatische eenheden (HVO) en delen van de reguliere Kroatische strijdkrachten (HV) wordt herhaaldelijk vuur uitgebracht op Kroatisch-Servische doelen in UNPA-zuid. Zoals bekend is tenminste een deel van de Kroatische legerleiding voorstander van volledig vertrek van UNPROFOR uit Kroatië en grootschalig gewapend optreden tegen de Krajina. Voor sommigen van hen zal het besluit van de Kroatische president Tudjman om alsnog in te stemmen met een nieuw mandaat voor UNPROFOR een teleurstelling betekenen. De afgelopen weken hadden leden van UNPROFOR en [REDACTED] in Kroatië reeds melding gemaakt van aanwijzingen dat Kroatische eenheden pogingen deden de Serviërs te provoceren. Denkbaar is dat ook de jongste beschietingen tegen die achtergrond moeten worden gezien.

Vorige week heeft onder leiding van de extreem-nationalistische Servische oppositieleider Seselj een protestbijeenkomst plaatsgevonden in de Krajina. Bij die gelegenheid werd Milosevic gepresenteerd als een vijand van de Serviërs die woonachtig zijn buiten Servië. Zoals reeds eerder gemeld, heeft de

████████████████████

Socialistische Partij van Milosevic tot eind 1993 nauw samengewerkt met de partij van Seselj, maar is sindsdien sprake van onderlinge wrijvingen. Seselj verwijt zijn tegenstander onvoldoende op te komen voor de belangen van de Bosnische en Kroatische Serviërs. Niet alleen Seselj, maar ook machthebbers in de Krajina (met name president Martić) vrezen dat Milosevic bereid is de belangen van Kroatische en Bosnische Serviërs op te offeren indien hij daardoor opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" dichterbij kan brengen. Hoewel Seselj momenteel volgens de opiniepeilingen in eigen land slechts beperkte populariteit geniet, zal Milosevic rekening moeten blijven houden met nationalistische oppositie, zeker indien hij daadwerkelijk zou instemmen met een compromis met Kroatië over de status van de Krajina.

Volgens recente meldingen zijn HV-eenheden erin geslaagd de top van de berg Troglav te veroveren op de Serviërs. Deze berg aan de grens van Bosnië-Herzegovina is de hoogste top in de verre omgeving en beheerst onder meer de vallei van Livno in Bosnië, maar ook die van Knin (UNPA-zuid) in Kroatië. Indien bevestigd zou deze melding aangeven dat de HV recentelijk nieuwe successen hebben geboekt in de strijd in zuidwest-Bosnië. Vermoedelijk heeft het Servische bericht mede ten doel opnieuw aandacht te vragen voor de openlijke aanwezigheid van reguliere Kroatische eenheden in Bosnië-Herzegovina.

De bevelhebber van de strijdkrachten van de Krajina (SVK), Celeketic, heeft onlangs gewaarschuwd dat de Serviërs "op alle fronten en met alle beschikbare middelen" zullen reageren op agressie tegen hen. Hij wees erop dat de recente vorming van een gezamenlijk militair opperbevel door de SVK en de VRS met name dit doel dient. Zoals reeds eerder gemeld is de politieke en militaire samenwerking tussen de Kroatische en Bosnische Serviërs de afgelopen maanden aanzienlijk geïntensiveerd, omdat zij rekening houden met een mogelijke heropleving van de strijd in zowel Bosnië-Herzegovina als Kroatië. De uitspraak van Celeketic geeft aan dat de Serviërs de mogelijkheid van gecombineerde grensoverschrijdende operaties openhouden. Om die reden zullen zij zich naar verwachting ook blijven verzetten tegen de stationering van UNPROFOR-eenheden aan de grenzen tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina, zoals Tudjman onlangs heeft voorgesteld.

Vorige week heeft de Kroatische marine oefeningen gehouden in de omgeving van Dubrovnik, onder meer in mijnopruiming en onderzeebootbestrijding. Opmerkelijk is dat de "Joegoslavische" marine kort nadien eveneens een oefening heeft uitgevoerd in de nabije Montenegrijnse wateren. In dit verband moet nogmaals worden gewezen op recente Kroatische versterkingen rond het schiereiland Prevlaka, dat zeer strategisch gelegen is omdat het de toegang tot de "Joegoslavische" marinebases in de baai van Kotor beheerst. Zoals bekend maken zowel Kroatië als "Joegoslavië" aanspraak op Prevlaka, dat sinds 1993 onder VN-auspiciën is gedemilitariseerd. Zowel Montenegrijnen als Kroaten hebben de afgelopen weken uiting gegeven aan vrees dat de andere partij zou proberen Prevlaka te bezetten, indien de VN-eenheden van het schiereiland zouden worden teruggetrokken.

Servië/Montenegro

Volgens recente berichten worden "Joegoslavische" jongeren in toenemende mate door de militaire autoriteiten gedwongen hun dienstplicht te vervullen. Bovendien zou het steeds vaker leden van etnische minderheden betreffen, met name Albanezen uit Kosovo. Gezien het feit dat in het verleden slechts zelden werd opgetreden tegen dienstweigeraars, lijkt deze melding te wijzen op groeiende moeilijkheden van het "Joegoslavische" leger bij het vullen van dienstplichtigenfuncties. Een factor die daarbij overigens een rol kan spelen is het feit dat steeds meer Servische dienstplichtigen worden opgeroepen voor dienst in de Servische politie of andere veiligheidsdiensten. In het verleden was reeds sprake van onvrede aan VJ-zijde omdat de Servische politie meer en betere middelen ter beschikking worden gesteld dan de strijdkrachten, bijvoorbeeld ook op het gebied van zware wapens. De reden is dat het Servische bewind versterking van de politie en veiligheidsdiensten als een belangrijke garantie beschouwt voor haar machtsbehoud. Overigens heeft het optreden van de "Joegoslavische" militaire autoriteiten ook tot gevolg dat een aantal potentiële ordeverstoorers tijdelijk uit Kosovo en/of andere gebiedsdelen verwijderd wordt.

Onlangs is bekend gemaakt dat drie "Joegoslavische" officieren zijn gearresteerd op verdenking van spionage voor Kroatië. Twee van hen waren volgens de berichtgeving gestationeerd in Vojvodina en de derde in de Montenegrijnse hoofdstad Podgorica. In alle gevallen betrof het officieren met een Hongaars klinkende naam. Aangezien vele militaire leiders in zowel "Joegoslavië" als Kroatië in het verleden hebben gediend in het voormalige Joegoslavische Volksleger en daar, ondanks de huidige tegenstellingen, persoonlijke contacten hebben overgehouden, is zeker denkbaar dat Kroatische veiligheidsdiensten op deze wijze zijn geïnfiltrerd in de "Joegoslavische" strijdkrachten. De genoemde berichtgeving lijkt te suggereren dat dit geval van spionage zich concentreert in Vojvodina, dat een Hongaarse en een Kroatische minderheid kent.

De afgelopen maanden is in "Joegoslavië" de inflatie weer toegenomen. Naar schatting bedraagt deze op jaarbasis ongeveer 60%. De overheid probeert de inflatie af te remmen, maar de mogelijkheden daartoe zijn uiterst beperkt. Vooralsnog probeert de regering met ad hoc-maatregelen, zoals het bevriezen van lonen en pensioenen en druk op bedrijven om "vrijwillig" prijsverlagingen door te voeren, de geldontwaarding te beteugelen en de ontwikkeling van de economie weer onder controle te krijgen. Naar verwachting zullen daardoor echter schaarse goederen aan de officiële distributiekanaalen worden onttrokken. De zwarte markt zal weer in betekenis toenemen. Naar verwachting zal de armoede onder de "Joegoslavische" bevolking verder toenemen. Tot op heden is echter nauwelijks sprake van sociale onrust. Dit zal waarschijnlijk in de rest van 1995 niet veranderen.

Macedonië

De Griekse regering heeft aangekondigd bereid te zijn tot directe onderhandelingen met Macedonië en zelfs tot opheffing van het embargo tegen het noordelijke buurland, mits Macedonië de pre-ambule van haar grondwet enigszins aanpast en de "Ster van Vergina", een door Griekenland als Grieks cultureel

bezit beschouwd symbool, uit de staatsvlag verwijderd. Aan opheffing van de boycot zou geen verandering van de naam "Macedonië" vooraf behoeven te gaan. Wèl heeft Griekenland onderstreept bezwaar te blijven houden tegen de naam "Macedonië" of enige daarvan afgeleide benaming voor het land, omdat die aanspraken op het gelijknamige Griekse gebied zou inhouden. Tot op heden hebben de Macedonische autoriteiten geweigerd op deze eisen in te gaan. Vooralnog is er geen reden om aan te nemen dat zij daarop willen terugkomen, ondanks de economische crisis in het land die mede een gevolg is van de Griekse boycot. Vooralnog lijkt de kans op een compromis tussen beide landen onverminderd klein.

Het Macedonische parlement heeft besloten de pre-ambule van de Macedonische grondwet zodanig te veranderen dat naast de Macedoniërs en Albanezen ook de Serviërs als een "constituerend volk" worden aangeduid. Hoewel het aantal Serviërs in Macedonië klein is (volgens de resultaten van de recente volkstelling ongeveer 2%) bestaat er bij de Macedonische autoriteiten nog steeds een zekere vrees dat extreme Servische nationalisten, die Macedonië als zuid-Servië beschouwen, de Servische minderheid in Macedonië zullen gebruiken als "Vijfde Kolonne" om de interne situatie in het land te destabiliseren. Om die reden heeft de Macedonische regering onderhandelingen aangeknoopt met de leiders van de Servische minderheid over een zekere vorm van culturele autonomie voor de Serviërs in en om de belangrijkste door hen gedomineerde plaats, Kumanovo. Deze onderhandelingen hebben succes opgeleverd. Ook het genoemde parlamentsbesluit moet vermoedelijk tegen die achtergrond worden gezien.